

2. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ : [монографія] / Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський, О. В. Шестопад ; за ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ФОП І. О. Рогальська. – 2011. – 348 с.
3. Матеріали інформаційного сайту «Вісник психології і педагогіки» Київського університету імені Бориса Грінченка. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua/> Формування творчої особистості вчителя.

МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ШЛЯХОМ РОЗРАХУНКУ ТОЧКИ БЕЗЗБИТКОВОСТІ

В. В. Лазоренко, аспірант

*ВНЗ Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна*

Серед великої кількості напрямів фінансової діяльності підприємств, найбільш поширеним є аналіз і оцінка фінансового стану підприємства.

Значна увага до аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки приділяється у зв'язку з тим, що, з одного боку, він є результатом діяльності підприємства і свідчить про досягнення, а з іншого – виявляє передумови розвитку підприємства. Однією з головних складових оцінки фінансового стану підприємства є оцінка його фінансової стійкості [2].

Фінансова стійкість як категорія – це певний стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність. Якщо звернутися до сучасної енциклопедії, то вона стверджує, що платоспроможність – це здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що впливають з торгових, кредитних та інших операцій грошового характеру.

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, фінансового та інвестиційного розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями.

Аналіз, оцінка та моделювання фінансової стійкості є найважливішою характеристикою діяльності підприємства та його фінансово-економічного добробуту, оскільки вона характеризує результат його поточного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями і нарощувати економічний потенціал. Оцінювання фінансової стійкості дозволяє визначити, наскільки ефективно здійснюється управління фінансовими ресурсами підприємства.

Оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім суб'єктам аналізу визначити фінансові можливості організації на тривалу перспективу, щодо структури її капіталу, ступеня взаємодії з кредиторами та інвесторами, умов, на яких залучені й обслуговуються зовнішні джерела фінансування [1, с. 185].

Важливим завданням контролінгу (управлінського обліку) є калькуляція ціни, планування прибутку підприємства та асортименту продукції. Дійовим інструментом виконання цього завдання є розрахунок точки беззбитковості та необхідної суми покриття. Цей метод контролінгу зводиться до визначення мінімального обсягу реалізації продукції (за стабільних умовно постійних витрат), за якого підприємство може, з одного боку, забезпечити беззбиткову операційну діяльність у плановому періоді, з іншого – створити умови для самофінансування підприємства.

Точка беззбитковості характеризує обсяг реалізації продукції за якого прибуток підприємства дорівнює нулю, тобто виручка від реалізації продукції відповідає валовим затратам на її виробництво та реалізацію. Точку беззбитковості називають також точкою «порогового» прибутку або точкою рівноваги. Запропонований метод побудований на тезі, що із збільшенням обсягів реалізації величина умовно постійних витрат на одиницю продукції зменшується.

Фінансова рівновага підприємства аналізує і проводить розрахунок певних показників, за допомогою яких аналізується фінансовий стан підприємства. Після розрахунку система видає результат, характеристику отриманого значення.

Отже, вхідною інформацією для фінансової рівноваги є наступні показники:

- добуток ціни одиниці продукції (p);

– добуток змінних затрат з розрахунку на одиницю продукції (f);

– кількість одиниць реалізованої продукції (q).

Інформація обробляється за допомогою таких формул:

$$q \times p = B_n + f \times q, \quad (1)$$

де B_n – загальний обсяг постійних витрат

$$T_o = \frac{B_n}{Q_{p-f}}, \quad (2)$$

де T_o – точка беззбитковості.

Запас фінансової рівноваги проекту (n) становитиме:

$$n = \frac{Q - T_o}{Q}, \quad (3)$$

де Q – проектний обсяг продажів.

Якщо проект передбачає реалізацію не одного, а декількох видів продукції, то точка беззбитковості визначається у грошовому виразі за формулою:

$$T_o = \frac{B_n}{1 - \frac{f}{p}}, \quad (4)$$

На виході ми отримуємо чисельний вираз показників аналізу фінансового стану підприємства.

На практиці виникає необхідність розрахунку точки беззбитковості та показника суми покриття в розрізі окремих видів продукції, груп клієнтів, регіонів збуту продукції та за підприємством у цілому. Для цього вдаються до так званої системи багатоступінчастого розрахунку суми покриття постійних витрат (багатоступінчастий директ-костинг). Основний зміст цієї системи зводиться до розподілу постійних витрат на окремі елементи залежно від мети розрахунку суми покриття.

Першим етапом розрахунку суми покриття є правильний розподіл усіх витрат підприємства (чи витрат на виробництво певного виду продукції) на постійні та змінні.

До умовно змінних належать витрати, абсолютна величина яких зростає зі збільшенням обсягу випуску продукції і зменшується з його зниженням. До умовно змінних витрат належать витрати на сировину та матеріали, комплектуючі вироби, напівфабрикати, паливо та енергію, оплату праці працівникам, зайнятим у виробництві продукції, та ряд інших витрат.

На основі розрахунку точки беззбитковості можна дійти висновків щодо доцільності виробництва тих чи інших видів продукції, мінімальних цін або обсягів реалізації, які забезпечують беззбиткову діяльність. Аналізуючи точку беззбитковості, можна визначити, наскільки успішно підприємство працює (у разі його прибутковості) і наскільки глибокою є криза (у разі збитковості).

Для розрахунку точки беззбитковості автором розроблена програма, в якій зазначається вхідна та вихідна інформація (дані, що ми маємо на підприємстві та відповідно показники, що ми отримуємо в результаті аналізу). Побудовано алгоритм розрахунку.

Після розрахунку кожного з можливих варіантів вирішення моделі, ми маємо змогу дати коротку характеристику отриманих результатів. У програмі описано покроковий процес визначення фінансової рівноваги на прикладі визначення точки беззбитковості.

Дослідження обумовлюється об'єктивною необхідністю подальшої розробки основних теоретичних підходів та шляхів забезпечення сталого фінансового розвитку підприємства. Фінансова рівновага є одним з показників, орієнтуючись на який, можна визначити подальший розвиток підприємства, визначити стан в якому підприємство не буде працювати в збиток, а навпаки – отримувати прибуток.

За допомогою реалізації моделі та побудови програмної розробки відбулося спрощення можливості встановлення фінансової рівноваги на підприємстві, шляхом використання комп'ютерних технологій, що дасть змогу швидко і без зайвих затрат часу проводити швидкі розрахунки і отримувати висновок за результатами.

Список використаних джерел

1. Антикризове управління : навч. посіб. / В. Г. Крижановський, В. І. Лапенков, В. І. Лютер ; під ред. Є. С. Мінаєва, В. П. Панагущина. – К. : Вид-во ПРИОР, 2006. – 432 с.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. / О. Я. Базилінська. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.